

ANNOTATIUNI despre țiera Hatiegului.

(Urmare.)

II. In Specie.

Dupa 50 ani de la descălécarea coloniilor Romane in Dacia sub imperatul Marcu Aureliu numera Ptolomeu 43 cetati in acésta Provincia, eara mai tardiu cu 50 ani s'au pregatitu cartă imperiului Romanu intru carea este cuprinsa si Transsilvani'a, acésta cartă sub nume de „Tablele Peutingeriane“ se pastreadia in biblioteca curții din Viena.“ Din tablele acéstea se luminédia si pusețiunea cetătilor de aici ce era in sflorea lor; inse eu cunoscundule acéstea numai de nume, nu me incumetu a documenta cutare ruine din acestu tînutu ce nume au avutu: totusi petru aceea, dupa cumu se afla acélea anca in fundamentele sau ruinele sale din preuna cu inscrisele ce se pastreadia pe pietrele aflatore aici, si cu numele ce le pórtă pana astadi in gurile locuitorilor, imi iéu volnicie a le cumineca cu onoratulu publicu, cu patriotica incredere provocandu pre cei bine adapati intru invetiaturile archeologice si istorico-geografice, ca din amorea ce au catra patria si natiune se revérse lumina preste intunecatele acéstea morminte, si se insufle cuventu petrilor acestoru mute, ca acéstea in locul strabunilor nostri se deservésca de invetiatori celor de acumu si celor viitori spre gloriósa imitatiune. —

Dintre 12 drumuri ce essiea din Roma unulu au venitu in Dacia, deci si eu voiu tiné linia drumului acestuia in rendulu annotatiunilor urmatore.

Drumul acesta se numesce pana astadi „Drumul lui Traianu“ sau „Traianulu“, si pe la satulu „Marga“ din Banatu intra in Transsilvania, séu in parte vorbindu intra in „Țiera Hatiegului“, si pe

la satele Bontiaru de diosu si Bontiaru de susu — (care sate in vechime n'au essistatu) se intinde pe lunga apa Bistra in susu pana la Bucova, cale de 1 miliaru, pe locu dupa decurgerea apei paralele redicatu, eara la satulu Bucova se inaltia drumulu preste culmea numita „Marmure“.

Aici se stamu pucinu in locu si din Bucova intre culmea „Marmure“ si intre muntele ce se redica de asupra satulu de catra amiadi se mér gemu pe apa Bistra in susu dupa cum pogóra din munti de intre resaritu si amiadia di, cale de ½ óra, acolo ni se infatiosadia „băile célea de piétra“ dintru carele au taiétu Romanii petrele celea de marmure alba, in care au sapatu scrisorile celea monumentale, si au scobitu trupuri omenesci ale vietatloru si ale altoru fapturi, pe carele cu formele ideale a le geniului seu le au insufletitu ca se nu móra in eternu, ci se deservésca posterității de admiratiune si de invetiatura. —

Ce timpuri fatale — póte ale Gotiloru — au cuprinsu pre Romani atunci asia cu graba, in catu acolo au remasu columna colosala numai de dimatate lucrata — si alte petri patrate, ba si varu arsu in cuptoriu anca necaratu, carele apoi prin inriurintia ploiloru de sine sau stinsu, si acumu cu ocașiunea saparei de a cladi spre acestu scopu altu cuptoriu s'au aflatu acoperitu sub pamentu in cuptoriulu seu de atunci anca móle si albu curatu ca néua.

Acumu se ne întórcemu la culmea délului numita „Marmure“, acésta e baiera ce impreuna muntii Transsilvaniei de catra apusu cu cei de catra miadia di; — aici pe culme este unu valu de ambe partile drumului sapatu pana in verfulu redicaturiloru délului celoru mai de aprópe; acésta culme are insemnatatile sale istorice, si vechi si noue.

De aci se pogora drumulu prin'tre paduri

mari — carele acumu tare se rărescu — pana unde se deschide valea la locul asi numitu „pórta de feru“; acésta pórta s'au formatu din doue case cladite de ambe partile drumului pe locu siesu in carele locuiea oficiulu vamalu, carele acumu au incetatu cu totul, si asia acélea se vedu numai in ruinele sale; se afla totusi mai multe casutie cladite langa drumu ce se tienu de satulu Zaicani, carele mai pastreadia numele „Portii de feru.“

De la acésta pórta claditorii de drumuri noue au parasitu „Traianulu“ pana in dreptulu satului „Paucenesci“, ci acumu earasi s'au insemnatu ca se se oblésca drumulu pre celu vechiu Romanu. —

De la Porta de feru pe lini'a drumului in distantia de 300 pasi catra resaritu au fostu satulu „Achynus-Polyana“, si mai in diosu in distantia de 800 pasi au fostu Paucenescii, inse acéstea sate cu ocaziunea lupteloru Eroice ale lui Ioanne Hunyadi voivoda Transsilvaniei cu Turcii pe la a. 1442 s'au stinsu; si acum mai afundu sub munte s'au intemeiétu acélea comunitati, cea din taie sub nume de „Zaicani“ si a dou'a sub numele seu alu vechiu. La Zaicani lunga o cruce amu aflatu o piétra de marmore cu acestu inscristu:

I. O. M.

AVREL VALENS
FLAVIUS LORI . . . .
DEC CLL FABR
EX VOTO POSVIT

acésta acumu se pastrédia la beseric'a din Zaicani.

Dela Paucenescii cei vechi au remasu o beserica de zidu tare cladita pe dinafara cu pietrii cioplite acaria paretii pana in fundamente nu de multu s'au demolitu spre cladirea drumului. —

Eara in satulu de acumu Paucenesci se afla unu canalu din tievi de pamentu, carele tréce prin cas'a unui locuitoriu de acolo, si resufla tocma pe lunga ruinele besericei prememorate de catra resaritu la drumulu tiéirii.

Eara faéa cu Paucenescii, preste drumu si preste apa de catra miadia nópte pe culmea délului numita „la Carnevella“ in pisculu primariu numitu „pe verfulu cetatiunei“ redicatu de la siesu ca de 200 pasi, se afla o citadela numai de 50 pasi impregiuru incungiurata cu valu ca de 6 pasi in afundime, si batranii arata drumulu carele sau fostu taiétu in faéa délului ca se duca célea debuintiose din cetatea Sarmizegetusa spre nutrirea paditoriloru din citadela. — Intru acésta citadela urme de cla-

dire de piétra nu se vedu, se conchide dara cu probabilitate, cumca au fostu numai unu locu de padia provédiutu cu case de lemnu.

De la ruinele besericei prememorate pana la cetatea Sarmizegetusa voru fi ca la 1600 pasi, aici tóta gli'a (brasd'a) de pamentu este stercuita cu sangele vitesiei romane spre glori'a numelui seu, pre cumu si a sórtei desperate a belicosiloru Daci.

Acésta cetate fiindu scaunulu Regelui Decebalu, au fostu intarita cu muri, si infrumsetiata cu cladiri alése, cà apropiinduse Traianu cu oatea sa de cetate au vediutu trupulu lui Longinu spendiuratu dea supra murului, si gemandu mai tare sau interitatu, si incungiurandu cetatea o au cuprinsu cu assaltu, batarca Dacii cu arce si cu sageti apara murii.

Inse Dacii desperati vedindu cà nu mai potu tiené cetatea si de iau si datu focu in mai multe locuri, zidurile totusi au remasu; acumu, óre romani, dirimatnau si iau datu forma noua au ba? cérce altii.

Eara si ce scrie Hohenhausen in a. 1765 in cartea sa Alterthümer Daciens I. pag. 29, adumbrandu redicarea cetatii ca intr'unu campu golu dupa forma unui lageru militariu de earna, remane in multe a le sale trasuri numai ipoteticu.

Deci eu dupa cumu o vediu in ruinele sale asia o eau inainte in liniamentele ei de capetenie.

Si mai antaiu se cautamu pusetiunea locului intru carele se afla asiediata acésta metropole Romana.

Loculu pe carele sta umilita in ruinele sale acésta cetate este unu siesu redicatu dela natura in pusetiune mareatia asiediata, asia in catu preste totu siesulu Hatiegului se vedea mai inaltiatu, si candu vine caletoriulu de catra „Marmure“, batarca pogora spre acestu locu, totusi asia e intocmitu de mai inaltiatu i se infaéiosadia, caria privire adange respectu aceea situatiune a locului, cà pe siesulu Hatiegului ilu incungiura de tóte laturile déluri cu paduri, mai cu sama de stagieriu, preperate, si cu munti inalti de catra miadia di, cu paduri de Bradi ornati, si cu ursi si capre si alte vietati selbatice insufletiti, asia in catu privitoriulu se rapésce cu cugetulu si i se apare ca cum ar fi intr' o cladire de teatru alu naturei, a caria scena se infaéiosadia la Sarmizegetusa, si ca cum ar fi intr'o beserica a naturei alu caria altariu si sacrariu e cetatea acésta.

Eara demnitatea locului o marésce si aceea, cà aici la pólele muntelui nici recéla prea mare, si venturile ce de comunu sufla de catra resaritu

si célea de catra apusu si de catra miadia nópte aici se inéca si n'au putére prin resfrangerea si stavilirea ce o suffere in acésta cotitura, si asia o temperatura a aerului prea placuta aici dureadia, carea sangelui romanu este prea priinciósa.

Si singuru loculu unde se afla cetatea e ndatu cu 4 riuri, trii carele vinu de catra Hubitéa Gradiscei, din carele celu mai mare acumu tréce prin ruinele cetatii, eara alu doilea paralele spala marginea de catra resaritu a suburbiiloru cetatii, in distantia de la munti ca de 600 pasi — asiderea alu treilea parale spala marginea suburbiiloru de catra apusu in distantia de la murii de 100 pasi, eara alu 4., carele vine de catra Zaicani, é celu mai mare si se numéscé „apa Hatiegului“; acesta pe sub cetate de catra miadia nopte in distantia de 250 pasi de la muri spala suburbiile si gradinile cetatii de catra apusu spre resaritu, si cuprinde in sine pre célea trei riuri prememorate.

Pe acesta locu au fostu asediata metropolea Getico-Dacica — si Romana numita Sarmisegetusa sau Sarmisu, si de la Imperatul Traianu, Ulpia-Traiana, si au constatu din inasa cetate incungiurata cu muri, si din subcetate intarita cu zidiri mari si cu porti ca cu atatia muri. —

Insa cetatea cu pasiulu mesurata cuprinde unu patratu de 500 pasi in lungime si de atatia in latime pe linia muriloru, si dupa situatiune au fostu infaçiosiatu celoru patru parti a lunei dupa tempulu ecuinoptiale — si dupa conjepturarea de pre ruine, au avutu numai 2 porti mari, una de catra miadia nópte la midiloculu murului in façia amfiteatrului, intre carele si intre cetate vine drumulu Romei; — si alta de catra resaritu in midilocu lungimei murului, eara de catra apusu si amiadiadi nu se cunoscu porti mari totusi au trebuitu se fie bataru pentru inlesnire. —

La acésta cetate riulu celu mai mare alu Hubitiei in parétele de catra miadia di au isbitu, si acolo i s'au sapatu locu de baltuire din carea o parte sau dedusu prin tievi in cetate in tote laturile pe uliti, eara ceca lalta parte sau dedusu prin canalulu carele trecea pre lunga murii cetatii de catra resaritu si se strecura prin suburbiu in riulu celu mai mare alu Hatiegului, eara pe dupa cetate de catra apusu se sucea drumulu ce se intinde pe la Hubitia pana afundu sub munte, carele si astadi se cunósce.

Murii cetatii de catra resaritu, amiadia di si

apusu erá linia de zidu obla cladita pe dinafara cu petrii cioplite mari pana la unu locu in susu spre apararea stricatiunei de apa; eara de catra miadia nópte era murulu duplicatu, si intre densulu locu golu ca de 24 pasi si pórt'a de ambe partile intarita cu turnuri.

Ulitiile principali in cetate dupa linia portiloru se concentra in midiloculu cetatei si se intindea pana in fundulu ei in forma crucii, din acestea uliti se ramura altele curmedisiu carele subimpartu cetatea; tóte ulitiile se vedu a fi fostu anguste, inse si in giurulu muriloru cetatii de in leuntru anca au fostu ulitia sau locu golu afara de loculu de pe la porti unde acélea se infunda cu zidiri pe sub carele trebuia se fie fostu aditulu la éle.

La midiloculu cetatii se véde o taria patrata incungiurata cu muri — carea are in lungime 12 pasi si atatia in latime, acésta se socotéscé a fi fostu cortelulu de capetenie al proconsulului romanu, carele preses provinciae, sau prefectus pretorio, sau pro-pretor sau numitu, eara murulu ce incungiurata stia in departare numai de 4 pasi de la taria, aici sau sapatu mai multe inscrise, carele le au straportatu Italulu Ariosti din mandatulu Imperatului Carolu VI. la a. 1723 la Viena. —

Aici la a 2. respire de la acésta taria catra resaritu de a stenga in a. curg. in 24. Aprilie sau sapatu doue fragmente inscrise — a carora partea dinainte anca debue se fie intre ruine, fragmentele de marmore cuprindu urmatoriulu inscrisu:

N

AE

PR. COS

ACIAR

COL. VLP. TRAI. AVG. DAC.

SARMIZ PATR. C. . . .

eara mai incolo dupa linia ulitiiloru catra resaritu si catra miadia di si miadia nópte nu vedi alta de catu derimaturile celea mai puternice pe carele pana astadi nici earba nu au pututu se le acopere si multe linii de celare (pivniti) intregi se arata nespate anca — din carele una, la pofta Imperatului Franciscu candu au amblatu in Transsilvania si au visitatu si acestea locuri, sau desfundatu spre memoria. —

Aici in departare de 30 pasi de la centru catra nordu sta cornulu unei cladiri puternice ca de una orgia mai inaltiatu preste ruine, ce se socotéscé a fi fostu o beserica — si mai in diosu de acésta in

asemenea distantia catra nordu la a. 1851, 11. Apr. sau aflatu mai in fația pamentului o piatra de marmore patrata frumosu ramuita, carea sau deportatu la Viena legandui fragmentele cu cercuri de feru si platinduo saporioru cu 30 f. m. c. si au avutu acestu inscriisu:

M. PROC. M. FIL. PAP. NICETA
II VIR. ET. FLAMEN. COL. SARMIZ.
ITEM SACR . . . . LAVRENTIVM
LAVINAT. AEDEM. AVGVSTALIBVS
PECVNIA SVA FACIEND. INSTITVIT.
EANDEM. M. PROCL. REGVLVS
DEC. COL. EO. PVBL. FILIVS . B. . .
EIVS. PERFECIT. DEDICAVIT.

Cate petri de mare insemnate jacu aici in ruine numai silintia viitoriului le va puté scóte la lumina —; eara cate sau scosu de aici se alla publicate in cartile scriitoriloru despre anticuitatile Daciei, si carele scóse n'au ajunsu se le vadia ochii invetiatiiloru, sau topitu in cuptoarele de varu ale locuitoriloru cu totii fiindu nepriceputi.

Eara partea cetatii de catra apusu dela midilocu e cuprinsa cu gradini si cu o parte a satului de acumu Gradisce, pe carele aflanduse ca 80 de casi cladite totu de lemnu, locuitorii acestora derimaturile de piétra celea pe de asupra le au adunatu si le au pusu zidu precte olalta in locu de garduri la curtile sale.

Dintre acestia unulu mai istetiu acumu dupa revolutiune si au claditu casa de piétra pe derimaturile din curtea lui dicundu ca acumu fiindu liberu i rusine sasi vadia casa de lemnu putredindu pe piatra adunata — la acesta in curte se alla si o piatra patrata oblonga — inse nu de marmore, cu urmatoriulu inscriisu (patratu oblungu marginitu cu linie triple):

D. M.
Q. IANVARI*)O
ZOSIMO VIX.
ANN XXXV.
ET IANVARIAE
CANDIDAE VIX.
ANN XXX.

Q. IANVAR. AGATH**)AN

*) E o litera contrasa, ce póte servi de R si I.
)*) Litera contrasa ce repres. pe T si H; inse ne avendu aici silografi (taietori in lemnu) nu

GELVS FIL PIIS POSVIT
AD FVNVS AVTEM ZOSIMI
ET TITVLO CONTVLERVNT
COLLEG FABR * CCCC.

Q I A.

Eara in inasa cetate in leuntru nu se mai parestreadia nici o scrisore alta astadi de catu spre cornulu de catra apusu si miadia nópte se alla o redicatura mai inalta, si lunga aceea mosaiculu acelu vestitu de particele de piatra patrata ca verfulu degetului de mari — albe si venete compusu, dintru carele o particica e descoperita de pamentu si de gunoii, si ca o gropitia cu siopu de paie scutita pe sama privitoriloru, aceea infaciosiadia unu tapetu patratu, pe carele e mai usioru alu arata depinsu de catu cu vorbe alu enara. —

Afara de cetate la cornulu stalpului portii birului celui mare se alla urmatoriulu fragmentu (frantur'a e, ca si inscriptiunea):

NVMINI ET PRO
VIDENTIAE IMP
SEVERI ET ANT
GRATIA
LAR

Despre amfiteatru si celea lalte ce urmeadia afara de cetate si mai in colo, de alta data. —

S. M., vicariu.

Ce e?

Gaci, si vei fi fíntia démna,
Ce ti voiu spune, ce insémna?
„Sta din patru silabutie
Un'a c alt'a de micutie;
Multi de ea s'au desfatat
Si cu dor au ascultat;
Far' silabe doue prime
Filosof nu a fostu nime;
Déca a dou'a sunatória
Nesunantei urmatória
Cu oserbare ai alis
Chiaru pe tene te ai descris.“
Se se resolve pe alti numeri: Filomela.

putemu se le representamu altfelu; si asia cu destula perdere de vreme; inse folosulu loru istoricu va precumpani ori ce necasu. R.

ПРОЙЕКТЪ.

Пентръ фачереа зніи monumentă de amintire a
 МІТРОПОЛИТЪЛЪІ BENIAMIN

ini fșndauia snși uințepimș ceaș nekropolі
 pentră lokșitorі dīn Іamī.

Стрѣмошіі пострї сгѣтъръ одінеоарѣ дн пѣ-
 тере шї дн лѣкоаре, еї фѣлтѣирѣ шѣлте пентрѣ
 вінеде шї тѣлтѣіреа патріей, плекарѣ а лор канете
 обосїте шї рѣносарѣ, пѣлвереа лор фреатѣтѣ днкѣ
 свѣ пасѣла неподїлор, еар свѣлетѣла не рекеашѣ да-
 торїа де а зрѣта фантеле лор!

Дѣкъ тоцї оменїі, де не фаца пѣтѣнтѣлѣі, кѣ
 окїі кѣтрѣ черїѣ стрїгїнд: „Пѣрїнтеле пострѣ!“
 тѣртѣрїесек кѣ сѣнт фрадї, кѣ кѣт маї вѣртос се
 кѣвіне нѣ нѣтаї сѣ сїмпатезе днтре сїне ачеї
 трѣиторї дн пѣтѣнтѣла моншенїреї лор, ворѣиторї
 ачееашї лїмѣлѣ, чї шї а лор їзвїре се кѣвіне сѣ се
 днтїндѣ де о потрївѣ атѣт асѣпра неашѣлѣї вііто-
 рїѣ кѣт шї асѣпра ачелѣї трекѣт. Прекѣт глорїосѣ
 есте амїнтїреа кѣ сгѣтмошіі віртѣошіі шї апрозї
 с'аѣ днгрїжїт де вінеде пострѣ маї пайнте днкѣ
 де а фї пої пѣскѣцїі, кѣ днтрѣ аста с'аѣ лѣптат шї
 с'аѣ остенїт пентрѣ пої, deacemene де тѣлтѣіре
 не ар фї ка, дѣлѣ тречереа нѣстрѣ дїн віеадѣ, сѣ
 нѣ фїм зїтацїі де неподї, шї ка ачеле че пентрѣ
 дѣшїї аѣ пѣлтат тѣла нѣстрѣ, сѣ фїе пѣстрате,
 спорїте шї опорате, шї ка септїментѣла де рекѣно-
 шїгїндѣ, резнїнд не ачеї че тїшпѣла аѣ дїсплрдїт,
 сѣ днкеде подѣла вечнїчеї лѣгѣтърї! Мовїліе челе
 непѣтѣрате де каре се днкѣзнпѣ тѣачей шї кѣл-
 теле цѣреї нѣстре, сѣнт монѣменте, каре варварїі
 векїнеї, тѣвадї де зп їнскїт де рекѣношїгїндѣ, аѣ
 днѣлѣдат вінефѣкѣторїлор пачїей лор, шї прїп о
 лѣкпаре остенїтѣре аѣ асїгѣрат рѣносадїлор адѣ-
 ностѣрї сѣндїге. Дн морѣнт а варѣадїлор че ам
 респектат, шї ачелора че ам їзвїт, еспѣсе фїнд о-
 кїлор, нѣ есте нѣтаї о парадѣ демартѣ, чї зп дн-
 demn де їмїгаре пентрѣ знїі, еар пентрѣ алдїї зп
 паладїѣт дїн каре рѣснѣл зп глас де тѣлтѣіре
 дн ѡра перїкѣлѣлѣї шї а алѣнекѣреї нѣстре. Кѣт-
 пѣнїнд асемеде адеѣѣрѣрї нѣ нѣтѣт тѣгѣдїі кѣ
 дндаторїреа кѣтрѣ рѣносадїї есте дїктатѣ де ре-
 лїдїе, де морал шї кїар де полїтїкѣ. Стрѣмошіі
 шї пѣрїндїї аѣ тѣрїт дн днкредереа ачѣста, ѡре
 кѣвінесе ка дїн пѣтѣсаре, сѣѣ кїар кѣ тѣлѣ сакрї-
 легѣ сѣ нїмїчїм ачел септїмент тѣлтѣіторїѣ че ї
 аѣ днсодїт ла тречереа дн чеалалѣт лѣте? Де
 с'ар фї нѣтѣт тѣме де зна ка ачѣста, пѣрїндїї, кѣ

зрїе ар кѣѣта асѣпра фїлор дн ѡра морѣї, нїчї
 о фантѣ вѣпѣ, нїчї о фѣндадїе фїлантропїкѣ нѣ
 с'ар днтемеїа, шї отѣл, прїп нѣгрѣ неѣлѣдѣшїре
 ар нега зрїкѣл сѣѣ чел новїлѣ!

Дн а лор еѣлавїе, дн сїмплїчїтатеа зѣзрїлор
 (обїчїей) ередїтате, стрѣмошіі днгрїжїндѣ се де
 їстѣ обїект тѣредѣ, аѣ фондат монастїрї, сѣв а кѣ-
 рора арїпї рѣносазѣ а лор рѣтѣлїдѣзрї тѣрїтѣре,
 дндѣтѣлѣнд дн цѣрѣла лор адѣпостѣрї пентрѣ фра-
 цїї лор. Дар асѣзї чїне дїн крештїнїі нѣ пѣлѣде
 не рѣносадїї сѣї нѣ нѣтаї дїн дѣїошіе, чї десеорї
 шї дїн зп септїмент револѣтѣторїѣ, вѣзїнд морнїн-
 теле їзвїдїлор сѣї еспѣсе малѣтрѣтѣреї профане а
 ѡменїлор шї а фѣрїей елементелор! днкѣт, серѣ-
 нѣл репосат, дѣнѣ о віеадѣ остенїтѣре, нѣ гѣсе-
 ште нїчї дн морѣнт зп рѣпаос, шї се зѣдѣрнї-
 ченїте зїса кесерїчїей шї а попорѣлѣї: „Фїей цѣ-
 рѣла зноарѣ.“

Ачесте лѣзрї-амїнте, шї септїменте де еѣлавїе
 шї де патрїотїзм аѣ дїктат асѣзїі о прозвнере,
 каре аѣ рѣѣрѣсат о фрѣтѣосѣ лѣкоаре асѣпра ло-
 кѣиторїлор капїталїей.

Дн акт пѣлїк дїн партеа дналѣлѣлї клер, а
 воерїлор шї а потавїлїтѣдїлор, аѣ черѣт, спре тѣрт-
 тѣрїсїреа респектѣоасей амїнтїрї кѣтрѣ свѣлетескѣл
 пострѣ цѣрїнте, рѣносатѣл мїтрополїт Benia-
 min, а ї се днѣлѣда зп monument, шї dorїnd а ї
 да tot одатѣ шї о анїквадїе фолосїтѣре, аѣ росгїт
 dorїнда аї днфїїнда дн зп дїнтерїмѣ пѣлїк, о-
 рѣндѣїт кїар дн прївїреа моралѣ шї санїтарѣ де
 регѣламентѣл органїк. Асѣтѣ черере с'аѣ днкѣзвїндат
 де преа дн. Domn, протектор стрѣлѣчїт а тѣтѣ-
 лор днѣзпѣтѣдїрїлор пѣлїче.

Конфорт кѣ асемеде прїнчїпїі, с'аѣ днкредїп-
 цат DD. постелнїчї: Г. Асакї шї N. Істратї, про-
 їектареа дїнтерїмѣлѣї шї а monumentѣлѣї, еар ре-
 злѣтатѣла лѣкрѣрїлор се еспѣне прїп зрнѣтѣреа де-
 скрїере днсодїтѣ шї де планѣла алѣтѣрат :

Deșii dăpre proznerеа сѣс зїсѣ, дїнтерїмѣл
 ера а се фаче ла Сокола, лѣзндѣ-се амїнте ла дн-
 тїндереа локѣлѣї черѣт днтрѣ ачѣста, шї ла недн-
 дѣтѣнѣареа шесѣлѣї, зндѣ дн адѣнчїте де кѣтеѣа
 палме есѣ апѣ, шї десеорї се днзндѣ де рѣѣр-
 сѣрїле де не деалѣрїле днвечїпате, с'аѣ алес ко-
 стїша деалѣлѣї де Галата, каре неднтресїндатѣ
 фїїнд ла алт чеѣа, резнїште шї аванѣжѣла кѣ дн-
 терїмѣл, еспѣс фїїнд прївїрей, прїп а са менїре нѣ
 нѣте продѣче декѣт о тѣлтѣітѣре днпрїзрїре асѣ-
 пра моралѣлѣї локѣиторїлор, днфѣцїошїнд тогодатѣ
 прїп а са тѣрѣдѣ констрѣкдїе о подоѣѣѣ монѣ-

менталъ а капиталей. Маї алес къ асемене аше-
зъмїнте, де каре сѣнт асѣзъї дндѣвїге нз пѣмаї
тотѣ политїїле марї але Европей, чї шї тѣлте про-
вїнціале, сѣнт ашезате дн мод а фї еспѣсе ведереї
пѣвлїче прекѣт ла Бзлогна: Il campo santo, ла
Paric Cimitière du père La Chaise нїї du Mont
Parnasse, шї прекѣт ла антїчїї Romanї асемене
мормїнте ераѣ дншїрате афарѣ де политїї, де а
лѣнгле дрѣмѣрїлор пѣвлїче. Дѣпре а са менїре
дїнтерїмѣл с'аѣ девїмїт Некрополи сѣѣ четатеа
мордїлор.

Пе ачест темейѣ, шї дѣнѣ инстрѣкцїїле дн-
пѣртѣшїте, D. Antonio Кроче архїтект Italian
дела Тїчїно, кареле днпре алтеле аѣ ексекѣтат маї
тѣлте едїфїцїї шї касе шї ла Константїнополе, аѣ
компѣсе проїектѣл архїтектонїк ал дїнтерїмѣлї, еар
D. спатар Александрѣ Асакї ачел ал монѣментѣлї
Beniamin.

Лїгера I. I. (дн план) днфѣдошазѣ планѣл іхно-
графїк а дїнтерїмѣлї, че се днтїнде дела рѣсѣрїт
ла апѣс, дн лѣнцїме де 596 палме, шї дела амѣзѣ
спре норд 372 палме. Асѣ днтїндере де лок есте
днчїнѣс де зїдїрї, а кѣрора есекѣцїе аре а се фаче
дѣпре ачест план, де фамїлїї партїкѣларе, каре ар
фаче парте ла сѣвскрїереа генералѣ а днтрєнпрїе-
дереї, шї апої ар контрївїзї дн спедїал де а авеа
внѣл дїн компартїментеле дн пропрїтате, алесе
дѣпре а лор дорїндѣ шї пѣтере, нїї дѣпре о дїспо-
зїцїе че с'ар регла де зн днадїнс комїтет алес
дїн сїнѣл сѣвскрїїторїлор.

№р. 1) Днтрареа чеа маре дн дїнтерїм, прїн-
треї нордї дн фортѣ де arcade. №р. 2) Вестїв-
лѣл сѣѣ антретѣл, дн каре вор фї патрѣ нїке кѣ
тавлѣане алегорїче шї инскрїпцїї конформе. №р. 3)
Катера кѣ кабинет пентрѣ децївнереа провїзор-
нїк а мортѣлї, дѣпре рѣндзїреа докторѣлї сѣѣ
воїнда фамїлїей. №р. 4) Локзїнда пѣзїторїлор. №р. 5)
Катакомѣ пентрѣ ачей че ар вої а авеа дн
деосевї днмортѣнтатѣ а лор фамїліе. №р. 6)
Патрѣ катакомѣ монѣментале пентрѣ Domnїї вї-
нефѣкѣторї аї патрией. №р. 7) Галерїї дн каре с'ар
дншїра мормїнтеле кѣ инскрїпцїї нїї пе дїнафарѣ.
№р. 8) Мормїнте кѣ монѣменте орнатѣ кѣ план-
тацїї, деалѣнгле дрѣмѣлї че трече прїн меѣл дн-
терїмѣлї, дела антрет пѣлѣ ла паракїс. №р. 9, 9)
Днтерїм пентрѣ нопорѣ. №р. 10, 10) шчл. Скѣрї
че дѣк спре ачесте днтерїмї. №р. 11, 11) шчл.
Тѣрѣнаде де комунїкацїе, днпре ачесте мормїнте
шї днпре ачеле а галерїїлор зїдїте. №р. 12, 12)
Доѣ нїке дїн амѣе пѣрдї а паракїсѣлї, чеа дїн а

дрѣпта монѣмент пентрѣ Александрѣ чел вѣн,
спре стѣнга пентрѣ Стефан чел Маре. №р. 13)
Ла мїзлок о нїке пентрѣ монѣментѣл лѣї Ве-
нїамїн, нїї каре се днфѣдошазѣ ведереї дндатѣ
дїн вестївлѣл днтрѣрей дн днтерїм. №р. 14)
Паракїсѣл. №р. 15) Доѣ днтрѣрї дїн досѣл дн-
терїмѣлї, зна спре №р. 16) Локзїнда преотѣлї,
шї алта спре №р. 17) Локзїнда кѣстоделї. А. Б.
Фаѣада дїн афарѣ дн лѣнцїмеа зїдїрїлор. С. D.
Фаѣада пе дїн пѣнтрѣ кѣ а паракїсѣлї. №р. 18)
Ѣша дїн дос а паракїсѣлї. №р. 19) Проспектѣл
спецїал а монѣментѣлї Beniamin, че вїне амѣзат
дн нїкеа №р. 13, шї пентрѣ маї вѣлѣ лѣмѣрїре, де
шесѣ орї маї маре де кѣт скара, с'аѣ децинат пе
план, днпре шїрѣл мормїнтелор ашезате деалѣнгле
дрѣмѣлї че дела вестївлѣл kondѣче ла паракїс.

Монѣментѣл Beniamin се пѣте фаче скѣлпїт
дн фортѣ де вассо-релїево, адекѣ дѣштѣтате ешїт
афарѣ, де марморѣ, аѣ де фер вѣрѣсат вронѣзїт,
авнд пе пїедестал днскрїсѣл зрѣтѣторїѣ :

BENIAMIN,

mїтрополїтѣ шї архїепїскопѣ Молдовеї і Сѣнавеї.

Нѣскѣт дн Дек. 1768, рѣпосат дн 18. Дек. 1846,
аѣ пѣсторїт 50 анї.

Евѣлѣвїа шї рекѣпоштїнда пѣвлїкї ї аѣ пѣс їст монѣмент дн
меѣлѣ фїлор сѣї сѣлѣтемїтї.

СѢБ DOMNIA Д. С. ПРИНЦѢЛї ГРїГОРїЕ А. ГїКА.
1853.

Еар пе фаѣада днтрѣрей се ва скрїе :

НЕКРОПОЛІ ІАШЛОР.

Фсндат ла 1853 де допїторїї мѣнтсїпей сѣлѣтемїтї.

Дн цѣрѣл днтерїмѣлї пе дїнафарѣ с'ар днпѣлпта кѣ ар-
ворї де нїнї, шї де салчїї пѣлѣгѣторѣ, сїмѣлѣл доаїлїлї.

(Сѣлѣтемїт ла Gaz. de Moldavia.)

DIN ПРОВЕРѢРї DECPPE Ф'Г'БДЖЕЛІ ІІІ ДАРѢРї.

Че е дн тѣлѣ нз е мїнчѣлѣ,
Декѣт о мїе де врѣвїї пе гѣрд, маї вїне зна 'н тѣлѣ.
Декѣт ла анѣл зн воѣ маї вїне азї зн овѣ. Кѣ,
Ла анѣл ор артѣсарѣл ор сатарѣл.
Декѣт дої 'д'ої да, маї вїне зн' па.
Траѣї пѣдежде ка слѣнѣла де варѣл.

Към а зис о фатъ:

Пльпъ нъ т'ої ведеа къзпзатъ, нъ ть цїз къ септ
мърїтътъ. Къ,

Еѣ де фьгьдзелї ам о ладъ дндесатъ къ цепзкеле.

Е о ворвѣ:

Трѣште мъргъле, ла паштї їарвѣ верде съ паштї.

Декът дн фаца арїеї маї віне дн капвї локвлї. Къ,

Фьгьдзїала датъ е даторїе кзратъ. Де ачеїа,

Нъ фьгьдзї че нъ подї дшлїні. Къ,

Не знде есе къзпзатъ, есе шї сѣлетъ.

Съ нъ фїе ворва аїа,

Бн днделент фьгьдзеште, шї зп невзп траѣе пъ-

дежде. Къ,

Бн невзп арзпкъ о пїатрѣ дн гърлѣ шї о тїе

днделентї нъ пот съ о сѣдъ.

Нзмаї мїере зїкнд гзра нъ се дндвчеште.

Ворва аста е де кнд къ тошїї пзтрезї.

Дар ла дар мерѣе шї чїнстеа дшпрзвзт.

Че дїе пз'дї плаче алтїа нъ фаче. Днсь,

Мьгарзла де дар нъ се кастъ не дїндї. Еар,

Дарзла петзлз'шїтїзлї се еа.

Acheta isminată prin spermatozoa parabola ce-
cetă de o gramadă aluї проверки.

Снзп къ зп Сзлтан одатъ каре дес тїпїл зтвла,

Ешїнд ла марїїнеа мърїї спре а се маї презтвла,

А въззт ачї не зпвл шезжнд шї неште зндїнд,

Шї де кзрїозїтате апрїоне де ел вїїнд,

Днченѣ сь'шї факъ ворвѣ шї чева а'л днтрева,

Зїкнд: прїетене, прїнс-аї вре зп нештїшор аѣ ва?

Ръспзпсе ел: „славъ вїадъ, тжрца, пжрца, маї нїмїка

Вр'о кътева фьдїшїре, дзпз проверки че зїче:

Оаспзтвї нъ тьпзпкъ че гьндеште, чї тьпзпкъ че

гьсенге. Шї,

Чїне п'аре фрзтос нзпъ шї тзкос.

Дн пофїда фрадїлор тьпзпкъ фрзпзеле.

Мьпзпкъ гїоргїнеле шї днжпъ тьслїнеле.

Вьзжнд Сзлтанзла голан шї къ кораѣъ рьспзпзжнд,

Дн плькѣ съ маї ворвѣскѣ шї дн днтревѣ зїкнд:

Сзлтанзл. Де знде ештї?

Пескарзл. Де знде 'мї е неваста.

Сзлтанзл. Дїн че Даръ? каре 'д'е патрїа?

Пескарзл. Патрїа отзлзї есте аколо знде 'ї е віне.

Сзлтанзл. Аї копїї.

Пескарзл. Бнзл дн позле шї алтл дн фоале.

Сзлтанзл. Аї вр'о старе?

Пескарзл. Проверзл днї е довадъ:

Че е пѣ мїне ш'дн ладъ.

Сзлтанзл. Де че ештї сьрак?

Пескарзл. Свнт сьрак центрѣ къ нъ свнт вогат.

Сзлтанзл. Към трѣштї?

Пескарзл. Те зїтѣ дн фаѣъ шї ть 'нтреавѣ де
вїадъ.

Сзлтанзл. Ештї непорочїт?

Пескарзл. Норокзл съ цїне дзпъ мїне ка пзл-
вереа дзпъ къїне.

Сзлтанзл. Маї аї акасѣ вре зп ажзтор?

Пескарзл. Нзмаї еѣ свнт топор де оасе.

Сзлтанзл. Сьрак ештї де фел ор скьпзтат?

Пескарзл. Дакъ татъла теѣ а фост домн шї еѣ
нъ свнт от, че фолос.

Сзлтанзл. Те въз скьпзтат шї нъ те пзжпцї.

Пескарзл. Чїне каде де сїне нъ пзжпѣ.

Отзл сїнгзр чеа че'шї фаче дїмїнеа
нъ 'ї пїоте десфаче.

Сзлтанзл. Копїлзл пльпъ нъ пзжпѣ тзта дъдъ
нз'ї дъ.

Пескарзл. Пльпъ віне кефл вогатзлзї есе сь-
флетзл сьракзлзї. Къ,

Сьтзла ла флътнд нъ креде.

Атѣпчї зжтвїнд Сзлтанзл шї хаз де джнсвї фькнд,

Скїсе дїн сжп портофоїзл шї скрїїнд 'їа дат зїкнд:

На ачест вїлет шї дзте ла вїзїрзл маї кзрнд,

Ка сь'дї деа леї зпа тїе шї нъ ста времѣ пїерзнд.

Дзжнд Пескарзл вїлетзл атзпчеа ел а въззт

Къ а ворвїт къ Сзлтанзл шї нъ ла фост къпоскзт,

Сїрманзл де въззрїе рьтвїнд дн лок зїмїт,

Тьрзїз 'ш'а адѣс амїнте къ нїчї нъ 'їа тьлз'шїт.

Дечї алергъ днтр'зп сѣлет інїма дн ел сьлжнд.

Нзмаї декът ла вїзїрзл а ажзпс не преѣтжнд;

Днтрѣ, дї дете вїлетзл шї вїзїрзл дн чїтї,

Шї пзшържнд леї чїпчїсзте ка сь 'ш' дї ел дн

постї. Къ,

Чїне днтпарте, парте'шї фаче. Шї,

Дїн гзра лзвїзлзї аневое скодї днтрег.

Вьзжнд къ нз'ї дъ не годї дї зїсе: аної че фел?

Нъ скрїе сь'мї даї о мїе? де че'нї даї маї пздїнтел?

Вїзїрзл къ неказ зїсе: шї че нъ те тьлз'шїтештї?

'їа' аї дат къ дшпрзтзтаре шї нъ веї сь'ї прїїмештї?

Шї порзпчї сь'л дшїїнгъ не зпъ към а венїт,

Зїкнд: пз'дї даѣ нїчї не зштї дакъ нъ теаї тьл-

цшїт.

Шї къ кътъ въззрїе кнд венеа а алергат,

Къ атзта днтрїсгаре ла каса лзї а плекат.

Днтгїз дї пьреа къ сьбъръ шї де пьтжпт п'атїпѣа,

Ш' акзп паркъ 'л днжъркасе къ пзтв аша 'пчет

мерѣе;

Се дзчеа шї дрзтвїла паркъ тот тереѣ 'ї се лзпѣа

Ка кнд чїнева де снатеї сь атърна ш' дн тръѣа.

Дакъ ажънсе акась се тръпті, шеъз офтѣнд,
 Ші невестіі сале спъсе тóтъ 'пѣжмплареа де рѣнд.
 Еа кѣм аззі дндатъ асѣпра 'і с'а некъжѣт
 Ш' днченѣ съ'л окъраскъ ла гъръ кѣм 'а веніт,
 Зікѣнд: о ом фър' де мінте! о ом тікѣлос ші
 прост!

Кѣм лѣсаші дарѣя дін тѣпъ, тѣкар орі кѣт съ
 фі фост!

Нѣ везі кѣ н'аі чінчі парале ла коніі пѣне съ еі,
 Ші н'аі авѣт мѣлѣмїре кѣдї да чілчѣсѣте де леі?

Невастъ! ласъ-тѣ, зісе, дмї ажнїце неказѣ меѣ,
 Де'мі ва ажѣта порокѣл ачѣі ванї тот дї іаѣ еѣ.

Неваста. Декарте грїва (нѣме де кїне) де енѣре.
 А свѣрат одатъ дела тѣпъ, с'а дѣс.

Традї пѣдежде ка спѣжѣла де варѣъ.

Сѣракѣла де че е сѣрак? кѣ н'аре мінте дн кан.

Пескарѣл. Невастъ! тачї съ так.

Ла конторѣл калд пѣдїне лемне тревѣск.

Нѣ адѣда фок песте фок. Кѣ,

Дмї ажнїце мїе неказѣла каре дл ам.

Нѣ'мі тот дндрѣга ла верзі ші зскате.

Че тот таї дракѣлѣі вѣредї?

Хор, хор, хор пентр'о коадѣ де топор.

Жоакъ зрѣл ла вѣметрѣ, везі съ нѣ віе ші ла пої.

Везідї де фѣркѣ ші де вѣлді.

Нѣ'мі апринде пае дн кан. Кѣ,

Отѣл зіче ші іспрѣвеште. Еар нѣ,

Тóтъ зіоа кландѣ, кландѣ дін гъръ.

Че ам авѣт ші че ам пѣрдѣт?

Дін вѣнт а веніт дн вѣнт с'а дѣс. Кѣ тóте ачесте,

Ам пѣдежде ла Дѣмнезеѣ.

Дѣмнезеѣ нѣ ласъ пе ом.

Дѣпъ днтристаре віне вѣкѣріе.

Дѣпъ плоае тревѣе съ рѣсарѣ сóре.

Неказѣла е дела дракѣ.

Пескарѣл д'алде ачесте дѣпъ че мѣлте а спѣс,

Адоа зі де дїмїнеадѣ еар съ зндеаскъ с'а дѣс.

Дѣчі кѣнд трекѣ време мѣлте ші кѣнд тóте с'а
 зїтат,

Еатѣ еар тїптіл Сѣлтанѣла а ешїт ла презѣмлат,

Каре възжнд пе Пескарѣл ші зікѣндѣ'ї: терхава!

Еарѣшї ка ші маї пайнге днченѣ а'л днтреѣва:

Сѣлтанѣл. Аї прїнс прїетене чеѣа?

Пескарѣл. Пе кѣдї 'ї ам прїнс нѣ дї ам, пе
 кѣдї нѣ 'ї ам прїнс дї ам (еа
 ворѣла де пѣдѣкї).

Сѣлтанѣл. Че аї зіс!

Пескарѣл. Пентрѣ о вавѣ сѣрдѣ пона нѣ тоакѣ
 де доѣ орї.

Сѣлтанѣл. Сѣжмн ешїтї ла ворѣъ.

Пескарѣл. Ворѣѣ пѣдїлѣ ші тѣнкареа пѣдїлѣ
 нїчі одатѣ нѣ стрїкѣ пе ом. Кѣ,

Де пѣлте орї тѣчереа е маї вѣпъ декѣт рѣспѣсѣл.

Сѣлтанѣл. Сокотеам кѣ 'ї фї мѣрїт.

Пескарѣл. Банѣл рошѣ нѣ се пѣрде лесне. Ші,
 Кїнеде де стѣрѣвѣрї нѣ тоаре.

Сѣлтанѣл. Мѣ кѣношїтї?

Пескарѣл. Нѣ е нѣмаї зн кїне скѣрт де коадѣ.

Сѣлтанѣл. Аша ворѣенїтї ла зн ом де треѣѣ?

Пескарѣл. Гѣра маї лесне ворѣеште адеѣѣрѣл
 декѣт мїнчѣна.

Нѣмаї кѣ зн гїнаѣд де чоарѣ тареа нѣ се спѣркѣ.

Сѣлтанѣл. Нѣ дїі мінте кѣ ам маї ворѣїт а-
 тѣндої?

Пескарѣл. Окїі че нѣ се вѣд се зїтѣ.

Сѣлтанѣл. Нѣ'мі дѣрѣенїтї зн пеште?

Пескарѣл. Чїне чере нѣ пѣре, дар нїчі нѣме вѣп
 нѣ аре. Днѣс,

Черї ла вѣдѣѣѣ вѣрѣѣт, ші еа дї дѣче дорѣл.

Де цаѣа н'а дат нїчі мама татї.

Сѣлтанѣл. Съ п'їл дѣк акась.

Пескарѣл. Нѣ даѣ еѣ ізмене пе кѣлѣгор.

Нѣ'мі спѣне ла палавре де асте.

Ла грѣдїнар крѣсѣѣѣдї съ нѣ вїнзі кѣ ініма лѣ
 е акрѣ де еї.

Тѣ знде адѣнї сѣрчеле еѣ ам тѣїат нѣеле.

Сѣлтанѣл. Мѣ фачї дѣшман.

Пескарѣл. Че маї жаф дн чѣперчї. Че?

О сѣ'мі еї воїї, сѣ тѣ лашї кѣ карѣ'н дрѣм?

Штїѣ кѣ н'о сѣ веѣѣ врагѣ кѣ тїне. Ші,

Н'о сѣ кѣпте коконѣла меѣ пе гарѣл тѣѣ.

(Ва зрма.)

БИБЛИОГРАФИЕ РОМЪНЪ.

.La incitigetzal Albinei saş izvălkatş :

ISTORIA GRECIEI

a lui Goldsmith

кѣ адаосѣ де вокаѣлар ѣеогрѣфїкѣ

de Dna Post. Katinka Asaki

ediţia a II.

Се афлѣ де вѣнзаре ла лїбрерїї. Іашїї.